

Foresattes tilgang til skolens digitale læringsplattform

Forslag til beste praksis

VEILEDNING

Om Senter for IKT i utdanningen

Senter for IKT i utdanningen er et forvaltningsorgan under Kunnskapsdepartementet. Senterets oppgave er å bidra til at bruken av IKT i skolen styrker kvaliteten på undervisningen, øker elevenes læringsutbytte og utvikler deres læringsstrategier. Målgrupper for senteret er barnehagen, grunnskolen og videregående opplæring, i tillegg til førskolelærer- og lærerutdanningen.

Innhold

Foresatteinnsyn - forslag til beste praksis	6
Bakgrunn for dette dokumentet	6
Sammendrag	6
Innledning	6
Et komplekst felt	7
01	
Hvem skal ha tilgang/Hvem er foresatt?	9
Foreldre med foreldreansvar	9
Begrensninger i innsynsretten	9
Andre nære omsorgspersoner	9
Elevens medbestemmelse	10
Noe informasjon kan ligge åpent	10
02	
Hva skal foresatte gis tilgang til?	12
Noen sentrale betraktninger om foresattetilgang til elevens arbeider	12
Ikke alle muligheter bør nødvendigvis benyttes	12
Elevens alder har betydning	13
Ulike typer informasjon i læringsplattformen	13
Ukeplaner og arbeidsplaner	13
Elevens korrespondanse og kommunikasjon	14
Foresattes korrespondanse og kommunikasjon med hverandre	14
Karakterer og fravær	12
Elevens faglige arbeider	15
Elevarbeider som resultat av elevsamarbeid	15
03	
Hvordan kan det gis tilgang på en god måte?	17
Gi foresatte egne brukernavn til plattformen	17
Sikre at rette personer er registrert som foresatte	17
Sørg for å inkludere alle foresatte	17
Generelle tips	18

Foresatteinnsyn - forslag til beste praksis

BAKGRUNN FOR DETTE DOKUMENTET

Dette dokumentet er skrevet av Senter for IKT i utdanningen på bakgrunn av intervjuer med representanter for skoler, skoleeiere, foresatteorganisasjoner, elever, samt juridiske og skolepolitiske miljø. Dokumentet tar utgangspunkt i ønsker, krav og erfaringer fra en rekke ulike interessenter i forhold til bruk av IKT i samarbeidet mellom hjem og skole. Temaene i dette dokumentet egner seg for diskusjon på den enkelte skole, og med elevenes foresatte.

Som del av prosessen ble et utkast til dette dokumentet diskutert på en workshop 15. november 2010 med representanter fra Oslo kommune, Godøy skule, Drammen kommune, Bergen kommune, Skranevatnet skole, Elevebakken skole, Utdanningsdirektoratet, KS, Foreldreutvalget for grunnopplæringen, Ski FAU, Ungdommens bystyre Trondheim, Fronter, It's Learning, Microsoft, Datatilsynet, Senter for rettsinformatikk og Det digitale Trøndelag. En del av innspillene som kom fram her, er tatt med i dokumentet.

En målsetting med dette dokumentet har vært å tilby veiledning og mest mulig konkrete råd til skoleeiere og andre som utarbeider løsninger for skole-hjem-samarbeid. På en del områder ser vi at det trolig er behov for tydeligere retningslinjer, og kanskje til og med lovendringer. Dette er mer langsiktige prosesser som involverer andre aktører enn Senteret, men vi håper dette dokumentet kan tjene som et utgangspunkt.

I samtaler med lærere og foresatte har det klart kommet fram behovet for at skolen, og også den enkelte kommune, har fokus på felles bruk av læringsplattformer. Det bør være klare rutiner for hvordan man arbeider med læringsplattformer og samarbeid med hjemmet via disse. Det bør ikke være tilfeldig hva foresatte får av informasjon og samarbeidsmuligheter basert på hvilken skole barnet går på, og hvilken lærer barnet har.

SAMMENDRAG

Undervisning og kommunikasjon i skolen foregår i økende grad ved hjelp av digitale verktøy, gjerne via en digital læringsplattform eller skoleportal. Dette medfører ofte at også kommunikasjonen mellom skolen og hjemmet beveger seg over på digitale arenaer. Dette gir skolen en rekke nye muligheter, men også noen nye utfordringer. I dette dokumentet forsøker vi adressere noen av disse utfordringene.

Dokumentet består av fire deler:

1. I første del adresseres spørsmålet «hvem skal ha tilgang?» Her diskuterer vi hvem som har krav på og/eller har mulighet til å få innsyn i opplysninger om eleven og elevens skolehverdag.
2. I andre del adresseres spørsmålet «hva skal det gis innsyn i?» Dette kapittelet dreier seg om vurderinger rundt hva slags informasjon en foresatt bør få presentert om sitt barn i skolens digitale læringsplattform.
3. I tredje del adresseres spørsmålet «hvordan gir man tilgang på en god måte?» Her gir vi deg som skoleeier, rektor, lærer eller foresatt noen forslag til hvordan foresattetilgang kan implementeres på en slik måte at både skolens, elevens og foresattes rettigheter ivaretas best mulig.
4. Til sist i dokumentet gir vi deg noen konkrete eksempler på hvordan noen skoler og skoleeiere har valgt å løse dette for sine foresatte og elever.

INNLEDNING

Foresatte er en viktig ressurs for elevens motivasjon, læring og skolefaglige prestasjoner. Opplæringsloven fastslår at opplæringen skal skje i samarbeid med hjemmet, og hjem og skole har gjensidige rettigheter og plikter i dette samarbeidet. Ulike skoler har ulik praksis i forhold til hvordan samarbeidet med hjemmet gjennomføres og hvor sterkt foresatte involveres i læringsarbeidet.

Opplæringa i skole og lærebedrift skal, i samarbeid og forståing med heimen, opne dører mot verda og framtida og gi elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring (fra «formålsparagrafen» § 1-1 i Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa).

Vi ser at en stadig større del av undervisning og kommunikasjon i skolen foregår digitalt, og mange skoler benytter i dag digitale læringsplattformer til ulike formål som:

- deling av informasjon og innhold,
- oppgaveutlevering og -innlevering,
- samarbeidsprosjekter mellom elever,
- kommunikasjon mellom lærer og elev, mellom elever, og mellom lærer og foresatte.

Når skolen tar i bruk digitale læringsplattformer i undervisningen, ønsker man ofte også å bruke denne plattformen til kommunikasjon med foresatte. Skoler som tar i bruk digitale plattformer og verktøy for kommunikasjon med hjemmet, oppdager imidlertid at samtidig som de får en rekke nye muligheter, får de også tilsvarende utfordringer.

Skoleeiere, skoleledere, lærere, foresatte, elever og læringsplattformleverandører har alle behov for at det utarbeides gode og trygge løsninger for å gi foresatte tilgang til det digitale læringsarbeidet.

En utfordring kan for eksempel være at det ikke alltid er samsvar mellom hva man ønsker å oppnå pedagogisk, og hva lovverket sier om innsyn, personvern og selvbestemmelse. I dette dokumentet diskuterer vi noen vanlige utfordringer. Der det er mulig har vi forsøkt å være mest mulig konkrete i forslag til løsninger. Men ettersom det ikke alltid er like enkelt å svare «ja» eller «nei» på om foresatte skal ha tilgang til informasjon, har vi i en del tilfeller måttet nøye oss med å komme med forslag om hva slags diskusjoner skolen bør ta internt, med de foresatte og med sine elever.

Det er viktig å ha en felles forståelse av hva som er hensikten og gevinsten med foresatteinvolvering, og samarbeid mellom skolen og hjemmet om elevens trivsel og læring. En pedagogisk refleksjon rundt samarbeidet vil tydeliggjøre gevinstene av foresatteinvolvering for elevens prestasjoner, i motsetning til å logge seg på for å overvåke.

ET KOMPLEKST FELT

Samarbeid mellom skolen og hjemmet kan ta mange ulike former; fra ren informasjon om ukeplaner og skidager, til diskusjoner om elevens faglige nivå og hvordan eleven kan følges opp av skolen og hjemmet. I dette dokumentet har vi tatt utgangspunkt i tre spørsmål som skolen må ha en avklart forhold til når den bestemmer seg for hva slags løsninger den skal ha for samarbeidet med hjemmet:

1. Hvem skal ha tilgang?

Hvem som skal ha tilgang til informasjon om barnets lærings-situasjon er ikke alltid selvfølgelig. Et barn kan ha mange omsorgspersoner, samtidig som ikke alle biologiske foreldre har daglig omsorg for sine barn. Skolen må ha gode rutiner for hvordan tilgang gis.

2. Hva skal det gis tilgang til?

Læringsplattformer kan inneholde svært variert informasjon; alt fra informasjon om skolens planlagte aktiviteter, til resultater fra kartleggingsprøver og informasjon om barnets klassekamerater. Skolen må ha et avklart forhold til hva foresatte skal ha tilgang til, og kanskje er det også avhengig av barnets alder?

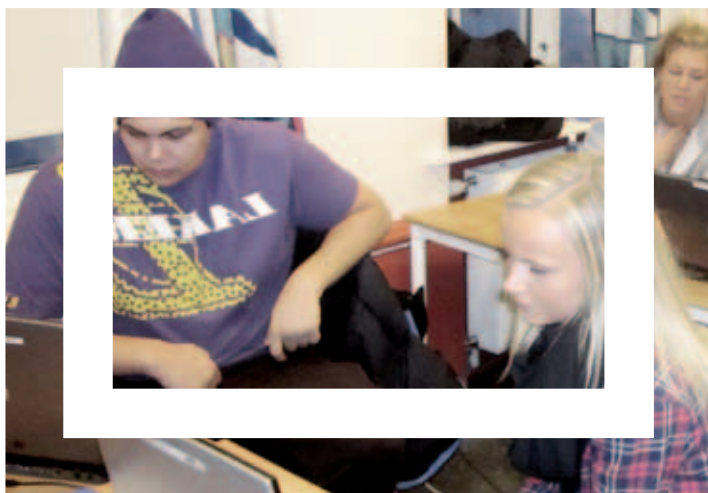
3. Hvor lenge skal tilgangen vare?

Foresatte har ansvaret for sine barn til den dagen de fyller 18 år, men det er likevel stor forskjell på en seksåring på vei til første skoledag og en snart myndig andreklassing på videregående skole. Foresattes innsynsrett og barnets rett til privatliv bør balanseres og gjenspeile denne forskjellen.

Svarene på spørsmål om hvem som skal ha tilgang, hva de skal ha tilgang til og hvor lenge de skal ha tilgang vil variere, og være avhengig av hvem du spør. En jurist vil trolig vektlegge andre ting enn en lærer, elev eller foresatt. Dette dokumentet søker å belyse spørsmålene fra:

- Det juridiske perspektivet
- Det pedagogiske perspektivet
- Det skoleadministrative perspektivet

Skolen må balansere barnets og foresattes rettigheter, og samtidig ivareta sitt ansvar i forhold til å gi barnet en best mulig opplæring. Juridiske, pedagogiske og skoleadministrative interesser må balanseres i forhold til hverandre, og av og til er man nødt til å inngå kompromisser.

Hvem skal ha tilgang/ Hvem er foresatt?

Foresatte skal selvsagt ha tilgang til en del informasjon om sine barn i skolen. Moderne familier består imidlertid ikke nødvendigvis av to foreldre og deres felles barn; skolen må derfor ha et gjennomtenkt forhold til hvem som kan regnes som et barns foresatte, og eventuelt andre omsorgspersoner for barnet.

FORELDRE MED FORELDREANSVAR

ANSVAR

Hvem som skal få tilgang kan besvares med bakgrunn i bestemmelsene om foreldreansvar i *barnelova kapittel fem*. Hovedregelen er at foreldre med foreldreansvar har krav på informasjon fra skolen om sitt barn. Hvis den ene av foreldrene har foreldreansvaret alene, har den andre forelder likevel rett på informasjon, men her er det ikke snakk om løpende oppdateringer (informasjonen gis etter konkret forespørsel, jf *barnelova § 47*).

Etter disse bestemmelsene er det naturlig at foreldre med delt/felles foreldreansvar får tilgang til de samme opplysningene om eleven via skolens digitale læringsplattform, men at dette ikke gjelder foreldre som ikke har foreldreansvar.

Foreldre med foreldreansvar har krav på informasjon fra skolen om sitt barn. Foreldre uten foreldreansvar har også krav på en viss informasjon, spesielt ved forespørsel.

BEGRENSNINGER I INNSYNSRETTE

Retten til informasjon fra skolen omfatter imidlertid ikke opplysninger eller vurderinger som gjelder klassekamerater eller andre elever. I tilfeller hvor foreldrene ikke bor sammen, skal skolen heller ikke gi opplysninger eller vurderinger om forhold som gjelder den andre forelder eller elevens hjemmeforhold.

LØSNING

Løsninger for foreldretilgang bør legges opp slik at foreldrene i størst mulig grad skjermes mot innsyn i opplysninger som gjelder andre elever.

ANDRE NÆRE OMSORGPERSONER

Mange barn har voksne rundt seg som ikke har foreldreansvar i lovens forstand, men som likevel er viktige omsorgspersoner og bidragsyttere i barnets oppdragelse. Det kan finnes gode grunner til at personer som ikke har foreldreansvar, også får tilgang til informasjon om barnet. For eksempel kan det være at det er mors eller fars nye partner som er den personen som følger opp barnet i det daglige, og som derfor trenger tilgang til læringsplattformen. Eller det kan være at barnets besteforeldre tar en aktiv rolle i forhold til å følge opp barnets skolegang.

ANSVAR

I utgangspunktet er det tilstrekkelig at den ene forelder gir beskjed til skolen om at en person, for eksempel partneren, skal ha tilgang.

ADVARSEL

Et flertall av deltakerne på workshopen mente at loven ikke er streng nok på dette punktet. Det oppfattes ikke som tilstrekkelig at én av foreldrene gir beskjed til skolen om at tilgang skal gis til en annen person. Det var stor enighet om at det i slike tilfeller bør være godkjenning fra begge foreldre. Et argument for dette var at skolen i størst mulig grad bør ses som upartisk ved en eventuell konflikt mellom foreldre.

ELEVENS MEDBESTEMMELSE

Hva om en foresatt ønsker å gi tilgang til en tredjeperson, for eksempel en ny partner, mens barnet ikke ønsker dette. Hvor stor vekt skal skolen legge på barnets syn i et slikt tilfelle?

På workshopen ble dette vurdert som et problematisk og sårbart tema. Slik situasjonen er i dag, tas beslutninger på dette området i stor grad ut fra skjønn. Det ble uttrykt et stort behov for klarere føringer på området, og at skoleeier som den ansvarlige, bør ha felles rutiner på dette.

Barnet har ifølge personopplysningsloven § 18¹ krav på informasjon om hvem som har innsyn.

Vi anbefaler at skolen i utgangspunktet åpner for at andre omsorgspersoner kan få tilgang til informasjon om barnet. Skolen bør imidlertid ha dokumenterte rutiner for hvordan dette praktiseres, inkludert hvordan berørte parter skal informeres.

Vi anbefaler videre at det i tilfeller med delt foreldreansvar innhentes godkjenning fra begge parter før tredjepersoner gis tilgang til informasjon om barnet.

Barnets syn bør vektlegges når det vurderes innsyn for andre enn foreldre med foreldreansvar. Etter fylte 12 år anbefaler vi at barnet som hovedregel har den avgjørende stemme i slike tilfeller.

Det er viktig å understreke at alle berørte parter skal være informert om hvem som har tilgang til informasjon om barnet, inkludert barnet selv.

NOE INFORMASJON KAN LIGGE ÅPENT

Hva skjer den dagen barnet passes av en besteforelder eller av en nabo? Personer som ikke er definert som barnets nære omsorgspersoner, kan likevel ha behov for å vite om det skjer noe særskilt akkurat de dagene de har omsorg for barnet.

LØSNING

Det kan være en fordel om generell informasjon om skolen og planlagte aktiviteter også finnes åpent tilgjengelig, framfor å være gjemt bak innlogging som krever brukernavn og passord. Bergen kommune har for eksempel sørget for at skolens ukeplaner automatisk publiseres også på kommunens nettside. Enkelte skoler har også tatt i bruk sosiale medier for å nå ut til foresatte der de er, for eksempel ved å ha en egen side på Facebook.

Vi anbefaler at skolen lager løsninger slik at generell informasjonen også finnes åpent tilgjengelig, for eksempel på kommunens eller skolens nettsider.

² <http://www.lovdatab.no/all/tl-20000414-031-003.html#18>

2. Hva skal foresatte gis tilgang til?

Mange skoler ønsker å ta i bruk digitale plattformer for å kommunisere med elevenes foresatte. Retningslinjer og lovverk er imidlertid mangelfullt, og det er ikke alltid enkelt å vite hva foresatte bør se av innhold i læringsplattformen.

Det er mange hensyn å ta når det gjelder å la foresatte få tilgang til skolens læringsplattformer. Ofte kan det være et skille mellom det som omhandler personvern og sikkerhet på den ene siden, og det som omhandler skolens, læreres og foresattes ønsker på den andre siden.

NOEN SENTRALE BETRAKTNINGER

OM FORESATTETILGANG TIL

ELEVENS ARBEIDER

Dette dokumentet handler i stor grad om elevers, foresattes og skoleeiers gjensidige rettigheter og plikter i samarbeidet mellom hjem og skole. Det er også andre viktige vurderinger som bør gjøres av skole og hjem i fellesskap.

Det er viktig at skolen, foresatte og elever snakker sammen om hvorfor foresatte eventuelt gis tilgang og hvorfor eleven eventuelt gis mulighet til å utvide eller begrense denne tilgangen.

«Det må handle om motivering av eleven, ellers blir det bare overvåking».

(Rektor Åshild Støbbakk, Godøy skule)

Sitatet overfor illustrerer viktigheten av å ha dialog og fokus på hva som er *formålet* med å gi foresatte tilgang til læringsplattformen. Foresatte skal ha mulighet til å være en støtte for sine barn i læringsarbeidet og dermed bidra til elevens vekst og utvikling faglig og sosiale. Dersom innsynet oppfattes som overvåking av barnet, kan dette i verste fall virke

demotiverende og bidra til at eleven opplever mindre ansvar og mestring.

IKKE ALLE MULIGHETER BØR

NØDVENDIGVIS BENYTTES

Innføring av digitale læringsplattformer skal i utgangspunktet ikke svekke elevens personvern. Når man vurderer hva foresatte skal ha innsyn i, kan det derfor være hensiktsmessig å ta utgangspunkt i informasjonsflyt mellom elev og skole, elev og andre elever/venner og skole-hjem i en skolehverdag uten digitale løsninger.

Digitale plattformer kan gi foresatte mulighet til å se informasjon som eleven tidligere måtte bringe hjem selv. Automatisk tilgang for foresatte kan gi en del foresatte mer og bedre informasjon enn tidligere, men kan også gi eleven en mindre aktiv rolle i kommunikasjonen mellom skole og hjem. Skolen bør derfor vurdere om eleven skal involveres før man sender en e-post eller melding direkte til hjemmet.

Skolen bør ha en gjennomtenkt holdning til hvorfor man gir foresatte tilgang til ulik informasjon. Utgangspunktet bør være at tilgang skal styrke skolens og hjemmets samarbeid om elevens læring, og samtidig ivareta elevens og med-elevens personvern.

ELEVENS ALDER HAR BETYDNING

ANSVAR

Opplæringsloven gir ikke holdepunkter for å besvare spørsmålet om *hva* foresatte skal få tilgang til, eller hvor lenge denne tilgangen skal vare. Andre deler av lovverket (spesielt personopplysningsloven med forskrift og barnelova) slår imidlertid fast at alle elever har krav på en viss grad av personvern og selvbestemmelse (i alle fall fra fylte sju år, jf barnelova § 31). Det samme følger av internasjonale konvensjoner som Norge har undertegnet, for eksempel Den europeiske menneskerettskonvensjonen (artikkel 8) og FNs barnekonvensjon (artikkel 16).

ADVARSEL

Skolen må finne tilgangsløsninger som balanserer ulike hensyn: elevenes personvern og selvbestemmelse må veies opp mot foreldreansvaret.

Barnets rett til personvern og selvbestemmelse øker etter hvert som det blir eldre. Frem til fylte 18 år styrkes derfor elevenes rett til selv å avgjøre hva foreldrene (og andre) skal få vite om skolerelaterte forhold (elevvalgt foreldreinnsyn). Samtidig svekkes skolens rett og plikt til å gi foresatte automatisk tilgang til opplysninger om elevene via bl.a. digitale læringsplattformer (skolevalgt foreldreinnsyn). Men foresatte har fortsatt krav på informasjon fra skolen frem til elevene når myndighetsalder, det vil si så lenge foreldreansvaret gjelder.

Barnets alder bør påvirke hva foresatte får innsyn i. Dette kan baseres på hva barneloven sier om barnets rettigheter i forhold til alder. Skoleeier bør etablere separate standardoppsett for hva foreldre skal tilgang til for følgende trinn: 1–3 trinn, 4–6 trinn, 7–10 trinn og 11–13 trinn.

Skoleeier bør ha et avklart forhold til følgende personvernrettslige problemstillinger:

- hvilke typer personopplysninger skal skolen/skoleeier gi foreldrene automatisk innsyn i fra første skoledag?
- når i opplæringsløpet er det naturlig at skolen/skoleeier begrenser foreldrenes automatiske innsyn?
- hvilke typer personopplysninger vil det da være naturlig å skjerme mot automatisk foreldreinnsyn?
- når i opplæringsløpet er det (eventuelt) naturlig å introdusere eller utvide ordninger med delvis elevvalgt foreldreinnsyn?
- hvilke typer personopplysninger kan omfattes av slike ordninger og hvilke opplysninger bør foreldrene uansett få tilgang til?

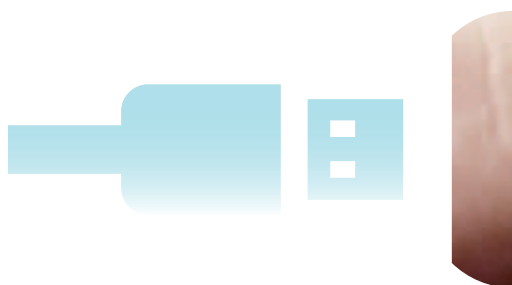
ULIKE TYPER INFORMASJON I

LÆRINGSPLATTFORMEN

Ukeplaner og arbeidsplaner

Det er stor enighet om at ukeplaner og arbeidsplaner skal være tilgjengelig for foresatte i læringsplattformen, og tilsvarende nyttig informasjon til foresatte om turer, møter, lekser, gymtøy etc. Som nevnt tidligere anbefaler vi også at en del av denne informasjonen gjøres tilgjengelig utenfor lukkede plattformer.

Eventuelle individuelle arbeidsplaner skal kun være tilgjengelig for den enkelte elevens foresatte.

ELEVENS KORRESPONDANSE OG KOMMUNIKASJON

ANSVAR

Barneloven har gitt selvbestemmelsesrett til 7-åringer i saker av personlig karakter. I følge Datatilsynetⁱⁱ (i brev til Utdanningsdirektoratet av 14. september 2009) ligger det en tanke bak om at barnet fra skolealder er i stand til å danne seg egne meninger om en del personlige anliggender, og at personlig korrespondanse er et klart eksempel på et slikt anliggende.

Vi støtter oss på Datatilsynets mening om at elevens korrespondanse og kommunikasjon med venner, medelever og lærere er eksempler på forhold av utpreget personlig karakter som det bør være opp til barnet å bestemme om skal deles med foreldre/foresatte.

FORESATTES KORRESPONDANSE OG KOMMUNIKASJON MED HVERANDRE

Læringsplattformer har funksjoner som lar brukerne delta i diskusjoner med hverandre i form av diskusjonsforum, posting av oppslag etc. Dette kan være en fin måte å la foresatte få diskutere viktige og interessante tema seg i mellom, det være seg av praktisk, prinsipiell eller læringsmessig karakter. Skolen må i så fall være klar over at den har det redaksjonelle ansvaret for hva som står på disse sidene, og må forsikre seg om at innholdet ikke er lovstridig på noen måte. Ømfintlige temaer kan komme opp for diskusjon, enkeltelever og praksis etc. Det anbefales dersom slike fora benyttes, å ha klare retningslinjer for bruk, og å sørge for å diskutere personvern, sikkerhet og nettvett på forhånd.

KARAKTERER OG FRAVÆR

Lovverket sier at foresatte skal ha beskjed om fravær og anmerkninger dersom det er fare for at grunnlag for vurdering mangler. Fra et pedagogisk ståsted kan man også argumentere for at foresatte bør varsles tidligere slik at de gis mulighet til bedre å følge opp sitt barn.

Foresatte kan gis innsyn i elevens karakterer, anmerkninger og vurderinger til fylte 18 år. Det er ingen prinsipiell forskjell på om karakter overleveres i karakterbok eller elektronisk.

Flere videregående skoler har tatt i bruk løpende SMS-varsling til foresatte ved elevfravær som et tiltak mot frafall. Løpende varsling til foresatte om fravær er imidlertid omstridt.

Oslo kommune foretok våren 2010 en kartleggingⁱⁱⁱ av Oslo-skolenes bruk av læringsplattformen, samt en betenkning om hvordan foresattetilgang bør være. Her foreslås det at foresatte gis innsyn i elevens løpende fravær, siden de uansett skal informeres om dette. Bruk av SMS for å varsle om fravær anses her som en variant av løpende tilgang.

Ved periodevis varsel har i teorien eleven en mulighet til å rette opp dårlige resultater, både av anmerkninger og av karakterer. Løpende informasjon til foresatte om anmerkninger og karakterer er av en noe annen art enn periodevis varsel og mange vil mene at det vil svekke elevens selvbestemmelsesrett at foresatte varsles fortløpende.

Det kan være andre gode grunner til å være varsom med automatisk fraværvarsling. En 16 år gammel jente kan ha gode grunner til fravær som eleven ikke ønsker det skal informeres om, for eksempel ved abort. Personvernskolen.no² poengterer at elever som har fylt 15 år ofte selv vil kunne bestemme vedrørende taushetsplikt for opplysninger om egen person, slik at elevens samtykke kreves for å gi opplysninger til foresatte og andre. Det poengteres at det er vanskelig å

² Personvernskolen.no er en nettressurs som behandler spørsmål relatert til skolen og personvern. Spørsmål som kommer inn til personvernskolen.no behandles av et panel bestående av representanter for Senter for rettsinformatikk ved Universitetet i Oslo, Datatilsynet og Elevorganisasjonen.

sette opp absolutte regler på dette, men det anbefales på bakgrunn av dette å være varsom mht. automatisk varsling av fravær for elever over 15 år.

ELEVENS FAGLIGE ARBEIDER

Skolehverdagen er ikke lenger slik at foreldre og foresatte kan kontrollere barnets arbeid på skolen gjennom å ta en titt i elevens kladdebøker. Digitale læringsmiljøer åpner opp for muligheter for andre former for skolearbeid, innlevering og vurdering.

Noen vil kanskje argumentere for at foresatte bør ha samme mulighet til å sjekke barnets arbeid i digitale plattformer som til å titte i skolesekken. Likevel bør en sunn skepsis råde når det gjelder å gi automatisk innsyn i skolearbeidet. Selv om foresatte har mulighet til å sjekke kladdebøkene i sekken, så vil nok de fleste velge å først spørre sitt barn om å vise dem fram. Den samme framgangsmåten bør også gjelde i digitale plattformer.

I den ikke-digitale skolehverdagen har barnet mulighet til å «glemme» igjen kladdeboka på skolen, eller på andre måter hindre innsyn. Det kan også være tilfeller hvor læreren gjennom elevens arbeid får informasjon om vanskelige hjemmeforhold eller andre varsel om at eleven trenger hjelp. Automatisk innsyn for foresatte fratrar barnet denne muligheten.

På den annen side kan eleven ønske å dele mer med sine foresatte enn det skolen har lagt opp til. Det kan også være tilfeller der skolen, eleven og foresatte i samarbeid beslutter at det skal gis utvidede tilganger i forhold til en enkeltelev. Læring skal tilpasses den enkelte, og enkelte elever kan ha behov for tettere oppfølging enn andre.

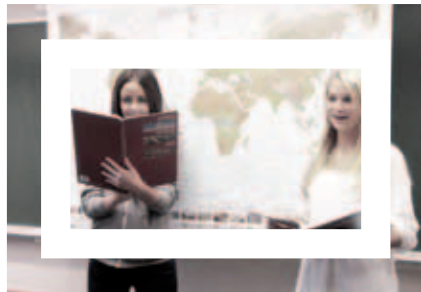
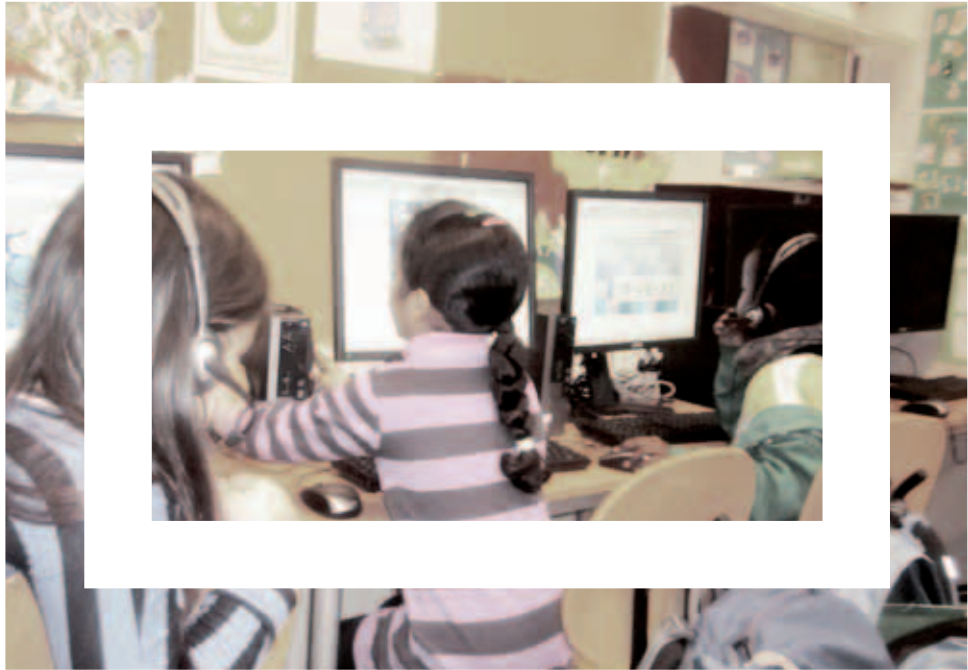
Vi anbefaler at det ikke gis automatisk innsyn for foresatte til alle elevens arbeider. Eleven bør ha tilgang til et arbeidsområde som kun er tilgjengelig for eleven selv og læreren.

Vi anbefaler at det skilles mellom innsyn i produkter som er under utarbeidelse og i innleveringer som har blitt vurdert. Dette kan for eksempel gjøre ved å skille mellom arbeidsmapper og presentasjonsmapper.

Læreren bør ha mulighet til å gjøre innhold i presentasjonsmappen tilgjengelig for foresatte, for eksempel etter at vurdering er foretatt. For elever over 15 år bør man vurdere om det skal være opp til eleven å gi foresatte innsyn i innleveringer og produkter.

Det bør være mulig for den enkelte elev til å gi sine foresatte mer tilgang enn det skolen har lagt opp til.

Trinn	Foresattetilgang
1. – 3.	Tilgang til elevens arbeid, minus gruppearbeid. Anbefaler at lærer gradivt begynner å jobbe med innføring av private mapper og tilgangsstyring.
4. – 6.	Tilgang, med unntak av elevens private mappe og gruppearbeid.
7. – 10.	Tilgang til fravær, timeplan, karakterer, oppgaver etter innlevering.
11. – 12.	Oppgaver etter innlevering, karakterer.
13.	Ingen tilgang hvis eleven er over 18 år.

Hvordan kan det gis tilgang på en god måte?

GI FORESATTE EGNE BRUKERNAVN TIL PLATTFORMEN

Enkelte skoler har lagt opp til at foresatte skal logge på læringsplattformen med barnets brukernavn og passord eller opprettet felles brukernavn for foresatte av typen «foresatt4A». Dette er i strid med både juridiske og pedagogiske målsettinger.

Hver foresatt skal ha eget brukernavn og passord til skolens digitale plattform. Barnets brukernavn og passord skal som hovedregel kun være kjent for barnet (visse unntak kan tillates for de aller minste barna eller for elever med særskilte behov).

Det er viktig at skolen kan vite hvem som har gjort noe inne i læringsplattformen, og da kan ikke samme brukernavn benyttes av flere personer. I tillegg er det skolens plikt å gjøre elevene digitalt kompetente slik at de blir trygge nettbbrukere. Da er det ikke noen god ide å lære dem at brukernavn og passord skal deles med andre.

VERKTØY

Det finnes flere måter å opprette foresattebrukere på i plattformen. I Drammen kommune får foresatte automatisk konto 1-2 døgn etter at de er lagt inn i det skoleadministrative systemet. Kontaktlærer har hovedansvar for å dele ut brukernavn og passord til foresatte. Kommunen jobber med en SMS-løsning for å sende ut påloggingsinformasjon direkte. I Bergen og Trondheim arbeider kommunene med å gi foresatte tilgang til læringsplattformen gjennom den statlige eID-løsningen fra Difi.

SIKRE AT RETTE PERSONER ER REGISTRERT SOM FORESATTE

Data om foresatte hentes gjerne fra Folkeregisteret til skolens administrasjon system og deretter til læringsplattformer. Opplysninger som registreres i folkeregisteret er blant annet farskap og foreldreansvar, flyttinger og endringer i sivilstand. Flere kommuner har pekt på at data i folkeregisteret ikke alltid er oppdatert, for eksempel er folk ofte sene med å melde inn flytting og andre endringer.

Det er skolens plikt i forhold til personopplysningsloven å sørge for at de data de benytter, om elever og deres foresatte, er korrekte og oppdatert.

Et eksempel på hva som kan være konsekvensen av feil i data har vi fra en av våre kommuner. En elev oppdaget at «feil» navn sto oppført som hans far på klasselistene. Det viste seg at denne personen var guttens biologiske far, noe som på det tidspunktet var ukjent for gutten selv.

I Drammen kommune opplevde et foreldrepar for få år siden å få skoleinnkalling til sin sønn som døde i krybbedød fem år tidligere. Dette var ikke registrert i listene kommunen hadde fått fra folkeregisteret.

SØRG FOR Å INKLUDERE ALLE FORESATTE

Det er også viktig å huske på at foresatte ikke er en homogen gruppe: noen har ikke tilgang til internett og pc, noen forstår ikke godt norsk, noen har funksjonshemninger som kan gjøre det vanskeligere (eller lettere) å følge opp læringsarbeidet via en digital plattform etc. Kontakt mellom skole og hjem må tilpasses den enkelte.

Vi anbefaler at skolen kartlegger tilgang til pc og Internett i hjemmet og lager alternative løsninger for å sikre at all relevant informasjon også når den gruppen som ikke har tilgang.

GENERELLE TIPS

Mange foresatte er uvante med å bruke digitale verktøy, og mange skoler rapporterer om at det er vanskelig å få foresatte til å logge seg inn på skolens plattform. Det er derfor essensielt med god informasjon og oppfølging fra skolen.

LØSNING

Hva med å la elevene stå for opplæringen? Bruk elevenes kompetanse på digitale verktøy, ved for eksempel å la dem holde kurs på foreldremøter.

Bruk videoer

Skranevatnet skole i Bergen har erfart at det er en stor gevinst i å lage instruksjonsvideoer for å forklare ulike prosedyrer og funksjoner.

Drammen kommune har laget videopresentasjoner av hvordan portalen ser ut for henholdsvis elever, lærere og foresatte, og publisert disse på Youtube og på kommunens nettside.

LØSNING

Produser små videosnutter som demonstrerer plattformen og hvilke muligheter som finnes. Videoene kan vises på foreldremøter og gjøres tilgjengelige fra plattformen og på nettet.

Generelle tips fra Skranevatnet skole i Bergen:

- Det tar tid å få foresatte med – vær tålmodig!
- Beregn lang implementeringstid
- Sørg for informasjon og opplæring
- Lag videosnutter
- Legg opplæring og informasjon til foresatte vedrørende læringsplattformen til allerede planlagte foreldremøter i stedet for å lage egne møter.

LØSNING

Ingingent er så trist som en tom plattform uten aktivitet. Sørg for at det stadig finnes nytt og oppdatert innhold for foresatte som logger på. Vurder varsling på e-post og SMS når det er lagt ut viktig eller interessant informasjon.

Generelle tips fra Bergen kommune:

- Innholdet i plattformen må være av interesse for de foresatte
- Innholdet må oppdateres, det må være en grunn til å logge seg på
- Foresatte må møte mye og god informasjon i læringsplattformen
- Det bør (ideelt sett) være krav til samhandling mellom skole og hjem via læringsplattformen
- Gjør det mulig for omsorgspersoner som ikke automatisk har tilgang til læringsplattformen å likevel få tilgang til nyttig informasjon.

Generelle tips til leverandører:

Underveis i arbeidet har det kommet fram en rekke tips til nye funksjoner eller endring av allerede eksisterende funksjonalitet i læringsplattformer. Disse tipsene er i det store og hele rettet mot læringsplattformleverandørene:

Funksjonalitet	Argumentasjon
Visualisere tilgangskontroll	Det er viktig å bevisstgjøre elevene på hvem som har tilgang til deres arbeider. Ved å gjøre det visuelt tydelig, for eksempel i form av bilder, vil det være enklere for de yngste elevene å se hvem som har tilgang.
SMS-varsling	Elever og lærere er inne i læringsplattformen hver dag, men foresatte har ikke i utgangspunktet noen grunn til å skulle logge seg på hver dag. For å sikre at nye hendelser, beskjeder og informasjon når foresatte bør det være mulighet for sms-varsling av alle nye hendelser.
Publisering	Det bør på en enkel måte være mulig for lærere å krysspublisere materiale, slik at det fra ett sted kan bestemmes hvem som skal ha tilgang og hvor det skal publiseres (hvor mange ulike steder).

Tips fra Tøyen skole: ressurser og verktøy for læring

Ved Tøyen skole i Oslo tilhører 95 % av elevene språklige minoriteter, og det snakkes 25 ulike språk ved skolen. Skolen har funnet det verdifullt å bruke læringsplattformen aktivt for å bidra til å bygge ned kulturelle barrierer.

På læringsplattformen ligger lenker til eventyr, sanger og annet kulturelt gods skolen er basert på. Ressursene i læringsplattformen er tilpasset at de foresatte (og elevene) har ulike bakgrunner, og derfor finnes det blant annet lister med oversettelser av norske ord, oversettelsesverktøy, samt tekster omgjort til lyd og video.

Tøyen skole har dessuten utstyrt klasserommene med digitale tavler. Ofte brukes tavlenes opptaksfunksjon når en fremgangsmåte i for eksempel matematikk eller norsk grammatikk gjennomgås. Det kan deretter lages en film basert på tavleaktiviteten og lærerens gjennomgang, og denne kan publiseres i læringsplattformen. På denne måten kan både de foresatte og elevene benytte denne filmen når lekser skal gjøres.

Foresatte kan hjelpe sine barn uavhengig av hva slags kompetanse de har i det enkelte faget, de trenger bare vite hvor de kan finne filmen og hvordan den kan brukes for å hjelpe eleven med leksene. I tillegg kan dette bidra til at foresatte får en økt forståelse for faget, og forsterket selvtillit som en ressursperson for elevens læring.

LØSNING

På læringsplattformen kan skolen dele ressurser som lar foresatte forbedre egen kompetanse, slik at de igjen blir bedre rustet til å støtte sine barn i læringsarbeidet.

ⁱ Desforges, C (2003): «The Impact of Parental Involvement, Parental Support and Family Education on Pupil Achievements and Adhystnebt: A Literature Review», Queen's Printer 2003 og Nordahl, Thomas. (2007): *Hjem og skole, hvordan skape et bedre samarbeid?*, Oslo:Universitetsforlaget

ⁱⁱ Datatilsynets brev til Utdanningsdirektoratet 2009, om innlogging i it's learning for foresatte: <http://www.datatilsynet.no/upload/Microsoft%20Word%20-%2009-00558-2%20Innlogging%20i%20IT's%20learning%20-foreldres%20tillgang%20...pdf> (lenke lastet ned 1.november 2010)

ⁱⁱⁱ Utredning foretatt av Devoteam Davinci 2009 på oppdrag fra Utdanningsetaten i Oslo. I utredningen er det også sett til Brev fra Utdanningsdirektoratet til Datatilsynet 2009 om Tilgang til barnas innlogging i it's learning. <http://www.datatilsynet.no/upload/Microsoft%20Word%20-%2009-00558-2%20Innlogging%20i%20IT's%20learning%20-foreldres%20tillgang%20...pdf> (lenke lastet ned 1.november 2010)

**SENTER
FOR IKT I
UTDANNINGEN**

www.iktsenteret.no
post@iktsenteret.no

